

Crisisontheming

ENKELE VASTSTELLINGEN

In 2006 organiseert Oikoten 13 crisisonthemingen. Zoals geweten betreft het hier een projectvorm waarbij een jongere die in conflict ligt met de begeleiding van zijn/haar voorziening (of pleeggezin, begeleidingsdienst, ...) een 8-daagse tocht maakt in de vrije natuur, begeleid door een ervaren begeleider uit de Oikoten-reserve. Omdat deze begeleider niet betrokken is in het conflict, ontstaat er ruimte voor de jongere om afstand te nemen en tot rust te komen. Uitzonderlijk wordt ook gebruik gemaakt van de infrastructuur van Biez-Sart, waar een jongere een weekje opgenomen wordt in het gezin van Geert en Veerle, onze conciërges ter plaatse.

Ook al blijven vele jongeren het zien als een vorm van sanctie, die hen opgelegd wordt op straffe van verwijdering, slagen ze er toch vaak in om in die week te genieten van het aanbod en verwerven ze inzichten, waardoor ze het probleem in een bredere context kunnen plaatsen. Dat geeft nieuwe energie om de begeleiding verder te zetten. Opvallend: ons aanbod geraakt meer en meer gekend. Daardoor gebeurt het ook al eens dat een jongere zelf vraagt om een time-out. Het initiatief komt dus niet altijd vanuit de begeleiding. Bovenstaande overweging geeft ook aan dat het begrip "crisis" niet altijd op dezelfde manier moet begrepen worden: Wie ervaart de situatie als problematisch? Wie heeft nood aan afstand en rust? Waar zit de crisis precies? En waar zit de oorzaak? Oikoten kiest ervoor om deze vragen even naar boven te halen bij de start van een crisisontheming, maar ze verder te laten rusten. Het stappen zal haar werk wel doen.

In 2006 krijgt Oikoten een 36tal vragen voor een crisisontheming. Een aantal vragen komt niet in aanmerking, meestal wegens buiten de regio Vlaams-Brabant. Op een aantal vragen kunnen we niet ingaan omdat er een andere jongere aan het stappen is. Een aantal aanvragen worden ingetrokken nog voor er een project kan worden ingezet. Tegen de tijd dat er plaats is, is de crisis over.

Crisisontheming

Oikoten heeft in de voorbije 8 jaar 93 crisisonthemingen georganiseerd. We hebben dus al heel wat expertise opgebouwd en zitten een beetje te wachten tot ook de overheid dit erkent. Voorlopig moeten we het echter blijven doen met een zeer welkome, maar beperkte subsidie van de provincie Vlaams-Brabant.

In 2006 doen we voor het eerst een beroep op Katrien Dekeukeleire, die een stapweek met twee pony's organiseert. De pony's worden ingezet om de bagage te dragen, maar uiteraard geeft ook de omgang met de dieren een meerwaarde. Het blijkt wel niet zo simpel om elke avond een mooie staanplaats te versieren. We hopen in 2007 dit experiment te kunnen herhalen.

SAMENWERKINGSVERBAND TOOL

In 2006 wordt beslist om het aanbod crisisontheming van Oikoten samen te voegen met het time-outaanbod van het samenwerkingsverband TOOL. Oikoten is de werkgever van deze nieuwe time-outdienst voor Vlaams-Brabant.

Voortaan hebben voorzieningen één aanspreekpunt voor de organisatie van uitwisselingstime-outs tussen voorzieningen, werktime-outs bij boeren en staptime-outs (crisisonthemingen). In 2007 krijgt Jo Dewinter van TOOL er een nieuwe collega bij, Els Verbruggen.

Hiermee wil Oikoten de eerste stap zetten naar een volwaardig time-outaanbod voor de ganse provincie Vlaams-Brabant, de enige provincie waar zo een aanbod ontbreekt. We rekenen hiervoor op de steun van de Vlaamse overheid, maar botsten momenteel op een gebrek aan middelen.

In 2006 heeft Oikoten zeer actief meegewerkt aan het uitschrijven van een visietekst rond time-out. In de schoot van het Vlaamse time-outoverleg van de OSBJ zorgde de totstandkoming van deze tekst voor boeiende debatten. Het resultaat is een tekst waar Oikoten helemaal kan achter staan.

Crisisontheming

ONDERZOEK CRISISONTHEMING ALS TIME-OUT IN DE BIJZONDERE JEUGDZORG

In 2006 voert Vicky Leemans een onderzoek uit naar de tevredenheid van de voorzieningen die gebruik maken van het aanbod crisisontheming. Ze behaalt met dit eindwerk een graduaat assistent in de psychologie aan het PVCO in Antwerpen. Hieronder formuleert Vicky de belangrijkste besluiten van dit onderzoek.

MAAKT DE VOORZIENING GEBRUIK VAN TIME-OUT PROJECTEN EN ZO JA VAN WELKE?

Van de 22 vragenlijsten die ik ontvangen heb, maken 16 voorzieningen gebruik van time-out projecten en 6 niet.

Enkele redenen die door voorzieningen vermeld worden waarom ze geen gebruik maken van time-out projecten zijn:

- nog geen situaties gehad die ertoe leiden
- ze zorgen zelf voor extra opvang door extra middelen in te zetten
- bij een ambulante werking is het moeilijker om de jongeren hiertoe te motiveren

94% van de voorzieningen maakt gebruik van crisisontheming bij Oikoten. 81% maakt gebruik van een uitwisselingstime-out. 63% maakt gebruik van werkprojecten bij een boer. 50% maakt gebruik van andere time-out vormen, zoals: opname in K-dienst, eigen time-out projecten, interne uitwisseling tussen leefgroepen, de jongere tijdelijk terug naar huis sturen, andere stapprojecten...

Crisisontheming

HOE WORDT ER EEN KEUZE GEMAAKT VOOR EEN BEPAALDE VORM VAN TIME-OUT?

Op deze vraag worden in totaal 61 antwoorden gegeven en het percentage is hierop berekend. De drie factoren die het hoogst scoren zijn: afhankelijk van de problematiek (25%), afhankelijk van de beschikbaarheid op het moment van de crisis (23%) en afhankelijk van de leeftijd van de jongere (21%). Hierop volgen: afhankelijk van de duur van de crisis (13%), andere mogelijkheden (waaronder: interesse van de jongere, intensiteit van de crisis, schoolse aspecten en afhankelijk van het feit of er nog andere individuen bij de crisis betrokken zijn) (7%), afhankelijk van het geslacht van de jongere (5%), afhankelijk van de kostprijs van de time-out (5%) en afhankelijk van de duur van verblijf in de voorziening (2%).

IN WELKE SITUATIES KIEZEN VOORZIENINGEN VOOR EEN CRISISONTHEMING BIJ OIKOTEN?

Op de vraag wanneer men kiest voor een crisisontheming bij Oikoten, hebben een aantal voorzieningen vrij algemeen geantwoord en eigenlijk meer aangegeven wanneer ze gebruik maken van een time-out project. Voorbeelden hiervan zijn: in een extreem vastgelopen situatie, om een negatieve spiraal te doorbreken, als denkoefening, in een crisissituatie waarbij de jongere niet naar huis kan, maar op dat moment ook geen krediet meer heeft bij de begeleiding, wanneer het na verschillende pogingen niet lukt om een escalerende, agressief geladen relatie tussen de jongere en de instelling te doorbreken.

Uit de reacties van de voorzieningen die wel duidelijk aangeven wanneer zij kiezen voor een crisisontheming bij Oikoten, komt onder andere naar voor dat men vooral voor een crisisontheming kiest wanneer men belang hecht aan het onthemde aspect van de crisisontheming (het afsnijden van de vertrouwde omgeving) en hoopt dat dit een positieve energie zal opwekken bij de jongere.

Crisisontheming

Ook wanneer men verwacht dat het één - één contact tussen jongere en begeleider een gunstig effect zou hebben, is dit een belangrijke reden om voor crisisontheming bij Oikoten te kiezen, evenals het feit dat de jongere begeleid wordt door een externe begeleider (die zowel voor de jongere als voor de voorziening een neutrale persoon is en geen meldingsplicht heeft tegenover de voorziening).

Verder wordt er voor crisisontheming gekozen wanneer het de schoolprestaties of het dagprogramma (bijvoorbeeld leercontract) van de jongere niet in het gedrang brengt of net wanneer het op school dramatisch verloopt of wanneer een schooljaar sowieso geen kans van slagen meer heeft. Hiermee wordt bedoeld dat voor sommige jongeren hun schooljaar nog niet verloren is als ze een week gaan stappen en voor anderen loopt het op school toch al zo slecht, dat hun schooljaar sowieso al verloren is. Wanneer het op school nog relatief goed loopt of de jongere is bijvoorbeeld op leercontract en men verwacht dat hij een te grote achterstand zal oplopen door een week te gaan stappen, zal men eerder geneigd zijn naar een andere vorm van time-out te zoeken, zoals bijvoorbeeld een uitwisseling tussen voorzieningen, waarbij de jongere nog naar school kan blijven gaan.

Andere elementen die meespelen, zijn de interesse van de jongere, zijn fysieke conditie en de beschikbaarheid van crisisontheming.

ZIJN ER BEPAALDE SITUATIES WAARIN DE VOORKEUR WORDT GEGEVEN AAN EEN ANDERE VORM VAN TIME-OUT DAN EEN CRISISONTHEMING BIJ OIKOTEN?

Op deze vraag is het meest voorkomende antwoord dat de voorkeur wordt gegeven aan een andere vorm van time-out in situaties waarbij het belangrijk is dat het dagprogramma (school, leercontract) kan doorlopen (19%).

Ook afhankelijk van de leeftijd (14%) wordt er gekozen voor een andere vorm van time-out. Crisisontheming is enkel toegankelijk voor jongeren tussen 14 en 18 jaar.

Crisisontheming

Bij 10% van de antwoorden wordt er voor een andere vorm van time-out gekozen als een crisisontheming niet onmiddellijk beschikbaar is.

Andere redenen die aangehaald worden om voor een andere vorm van time-out te kiezen zijn: als de jongere niet over een goede conditie beschikt, als het niet aansluit bij de interesse van de jongere, afhankelijk van de noden en de problematiek van de jongere, wanneer men wil dat de time-out langer dan een week duurt, bij een te grote psychische problematiek, bij zware overtredingen of bij te grote agressieaanvallen.

HEEFT DE JONGERE ZELF INSpraak BIJ DE KEUZE VAN HET SOORT TIME-OUT?

Het percentage is berekend op het aantal voorzieningen dat gebruik maakt van time-out projecten (16).

Bij 38% van de voorzieningen heeft de jongere soms inspraak bij de keuze van het soort time-out.

Bij 31% van de voorzieningen heeft de jongere altijd inspraak.

Bij 25% heeft de jongere geen inspraak.

Bij de voorzieningen waarbij de jongere soms inspraak heeft bij de keuze van het soort time-out, is dit overwegend afhankelijk van de beschikbaarheid, de aard van de crisis en van het feit of de time-out al dan niet echt sanctionerend van aard is. Als het time-out project waarvoor de jongere een voorkeur heeft niet onmiddellijk beschikbaar is, wordt er gekozen voor een ander project dat op dat moment wel beschikbaar is. Wanneer een time-out louter sanctionerend van aard is, heeft de jongere ook geen inspraak bij de keuze.

Crisisontheming

HOE ZIET EEN IDEAAL TIME-OUT PROJECT ERUIT VOLGENS DE BEVRAAGDE VOORZIENINGEN?

Deze vraag is een open vraag, waarop de voorzieningen een time-out project kunnen omschrijven zoals zij het als ideaal zien. Slechts 12 voorzieningen hebben deze vraag beantwoord.

Een snelle opstart van de time-out wordt 6 maal vermeld. Dit als signaal naar de jongere toe, maar ook om de leefgroep te ontlasten.

Zelf de duur van de time-out kunnen bepalen wordt 3 maal vermeld.

Een breed gamma van time-out mogelijkheden wordt 2 maal vermeld.

Een time-out project met een duidelijke visie wordt 2 maal vermeld.

Enkele andere punten die 1 x vermeld worden zijn:

- een goede informatieoverdracht voor en na
- geen uitsluiting van jongeren met een licht mentale handicap
- ondersteuning van het achterblijvende team en aandacht aan "daarna"
- de huidige mogelijkheden voldoen qua inhoud en regelgeving
- crisisontheming bij Oikoten is ideaal
- nog meer regionaal aanbod van time-out projecten

BENT U TEVREDEN OVER DE CRISISONTHEMING BIJ OIKOTEN?

Op deze vraag antwoorden 13 van de 16 voorzieningen. De overige 3 voorzieningen hebben nog geen gebruik gemaakt van een crisisontheming bij Oikoten.

Door 46% van de voorzieningen wordt de crisisontheming geëvalueerd met een 8, door 31% met een 7, door 15% met een 6 en door 8% met een 10.

De crisisontheming wordt dus goed tot zeer goed geëvalueerd.

Crisisontheming

WAT VINDEN VOORZIENINGEN POSITIEF AAN DE CRISIS- ONTHEMING BIJ OIKOTEN?

Deze vraag is ook een open vraag, waarbij de voorzieningen hun algemene evaluatie extra kunnen toelichten en aangeven wat ze precies positief vinden aan de crisisontheming bij Oikoten. In totaal worden op deze vraag 28 antwoorden gegeven. Het percentage is berekend op de 13 voorzieningen die hierop geantwoord hebben.

De inzet om een crisisontheming snel te laten opstarten, wordt door 38% van de voorzieningen vermeld. Oikoten organiseert binnen de week na de aanvraag een intakegesprek, waarbij alle partijen bevroegd worden over de crisissituatie en waarbij er een overeenkomst wordt gesloten. Onmiddellijk hierna start de voettocht.

Het onthemende karakter van de crisisontheming wordt door 31% van de voorzieningen vermeld. De kracht van ontheming laat zich ook voelen bij een crisisontheming, ook al gaat het slechts om een korte periode. De jongere wordt in een voor hem onbekende stemming gebracht doordat hij uit zijn vertrouwde omgeving gehaald wordt, in de natuur verblijft en fysieke inspanningen doet. Dit zet aan tot reflecteren.

Het feit dat er een externe begeleider meegaat wordt door 31% van de voorzieningen vermeld. Het gaat hier om een begeleider, die zowel een neutrale persoon voor de jongere, als voor de voorziening is en dus niet betrokken bij het conflict. Hij heeft geen meldingsplicht tegenover de voorziening, hij stapte gewoon met de jongere mee en kan als klankbord fungeren wanneer de jongere hier behoefte aan heeft.

Dat Oikoten een duidelijke visie heeft wordt door 23% van de voorzieningen vermeld.

De rust die een crisisontheming biedt om na te denken, wordt door 23% van de voorzieningen vermeld.

Crisisontheming

De goede communicatie met Oikoten wordt door 15% van de voorzieningen vermeld. Elke crisisontheming wordt voorafgegaan door een intakegesprek en na de crisisontheming wordt er opnieuw afgerond met een gesprek.

Het feit dat het om een actieve time-out gaat (de jongere stapt elke dag een groeiend aantal kilometers), wordt door 15% van de voorzieningen als positief aangehaald.

WELKE PUNTEN ZIJN ER VOLGENS DE VOORZIENINGEN NOG VOOR VERBETERING VATBAAR?

23% van de voorzieningen zou een nog vlottere beschikbaarheid willen, maar zijn zich er van bewust dat dit omwille van beperkte subsidies momenteel onmogelijk is.

15% van de voorzieningen vindt dat er een tekort aan nazorg is en dat de opvolging niet claimend genoeg is. Vermoedelijk verwachten zij nog een verdere opvolging na het afrondingsgesprek.

Andere aspecten die aangehaald worden:

- nog meer op maat van de jongere en de voorziening werken
- opvang voor het achterblijvende team
- de financiële meerprijs is een nadeel
- meer contextgerichte visie
- soms te grote betrokkenheid op de jongere en enkel hun kant van het verhaal zien

Crisisontheming

HET VERLOOP VAN DE BEGELEIDING VÓÓR DE CRISISONTHEMING EN ONMIDDELIJK NA DE CRISISONTHEMING

Hierbij is het de bedoeling om enkele concrete crisisonthemingen te evalueren. Enkele voorzieningen willen de antwoorden over concrete situaties niet beantwoorden omwille van de privacywet. In totaal heb ik de volledige evaluatie van 22 crisisonthemingen ontvangen en van 1 crisisontheming deels.

Van deze 22 crisisonthemingen, beschik ik van 19 gevallen over extra achtergrondinformatie. Hieruit is af te leiden dat de meest voorkomende aanmeldingsproblematieken het overtreden van regels, conflicten met begeleiding, problemen op school, diefstal, depressie, agressief gedrag en weglopen zijn. Andere voorkomende problemen zijn druggebruik en automutilatie. Doorgaans is de aanleiding van de aanmelding voor een crisisontheming, een combinatie van meerdere problemen. Dit komt overeen met wat volgens de theorie de meest voorkomende aanmeldingsproblematieken voor een time-out zijn. De grootste groep van jongeren die deelgenomen hebben aan een crisisontheming zijn 16, 17 en 18 jaar. Daarnaast zijn er nog twee 14 jarigen en één 15 jarige. Het aantal jongens en meisjes is ongeveer gelijk.

Er wordt de voorzieningen gevraagd om eerst op een schaal van 1 tot 10 aan te duiden hoe de begeleiding verloopt vóór de crisisontheming en vervolgens ook op een schaal van 1 tot 10 aan te duiden hoe de begeleiding verloopt vlak na de crisisontheming (waarbij 1 negatief is en 10 positief).

Wat me hierbij opvalt, is dat een groot aantal van de voorzieningen het verloop van de begeleiding vóór de crisisontheming hoog scoren, waarbij ik me dan afvraag waarom men beroep doet op een crisisontheming. Bij slechts 2 gevallen schrijft men expliciet gekozen te hebben voor een crisisontheming als positieve afronding van de begeleiding. In de andere gevallen vermoed ik dat het hier misschien om een zekere loyaliteit tegenover de jongere gaat.

Crisisontheming

Slechts in 4% van de gevallen zakt de evaluatie met 3 punten na de crisisontheming. Het gaat hier om een situatie waarbij de voorziening onmiddellijk na de crisisontheming beslist dat de jongere eigenlijk totaal niet in de voorziening past, waarna de jongere doorverwezen wordt. Bij andere cases van deze voorziening heeft de crisisontheming wel een gunstige invloed op de begeleiding. In 30% van de gevallen verloopt de begeleiding vlak na de crisisontheming hetzelfde als vóór de crisisontheming.

In 17% van de gevallen is de evaluatie van de begeleiding met 1 punt gestegen na de crisisontheming.

Bij 22% van de cases is de evaluatie van de begeleiding met 2 punten gestegen na de crisisontheming, in 9% met 3 punten en in 13% met 4 punten. Bij 4% stijgt de evaluatie met 5 punten na de crisisontheming.

Het gemiddelde is een stijging van 2 punten. In de meeste gevallen heeft de crisisontheming een positieve invloed op het verloop van de begeleiding.

OP WELKE VLAKKEN HEEFT DE CRISISONTHEMING EEN INVLOED GEHAD?

Wat betreft de relatie met de andere jongeren heeft de crisisontheming in 55% van de gevallen geen invloed gehad, in 37% van de gevallen een positieve invloed en in 9% een negatieve invloed.

Bij 23% is er een positieve invloed op de schoolse situatie, bij 64% is er geen invloed op de schoolse situatie, bij 9% een negatieve invloed en bij 5% weet men niet of er enige invloed geweest is.

De relatie met thuis is in 45% van de gevallen positief beïnvloed door de crisisontheming en bij 45% heeft de crisisontheming geen invloed gehad op de relatie met thuis. Bij 5% heeft de crisisontheming een negatieve invloed gehad en nog bij 5% weet men niet of er enige invloed geweest is.

We kunnen hier stellen dat de crisisontheming vaak geen invloed gehad heeft, in vrij veel gevallen een positieve invloed en slechts in zeer weinig gevallen een negatieve invloed.

Wat hier vooral opvalt is dat in vrij veel gevallen de relatie met thuis positief beïnvloed wordt.

Crisisontheming

HEEFT DE VOORZIENING ZELF IETS VERANDERD IN DE AANPAK VAN DE JONGERE NA DE CRISISONTHEMING?

Omdat een crisisontheming een rust- en reflectiemoment is voor zowel de jongere als voor de voorziening, vraagt Oikoten de voorzieningen om gedurende de crisisontheming eens na te denken of ze zelf eventueel iets kunnen veranderen in hun aanpak van de jongere.

In dit onderzoek wordt bij de voorzieningen nagevraagd of ze zelf iets veranderd hebben in de aanpak van de jongere na de crisisontheming.

In 55% van de gevallen zegt de voorziening zelf ook iets veranderd te hebben in de aanpak van de jongere en in 45% van de gevallen heeft de voorziening niets veranderd.

Enkele voorbeelden van punten die voorzieningen veranderd hebben na de crisisontheming:

- concreter perspectief besproken en naar toe gewerkt
- de jongere meer autonomie geven, vb: overstap naar kamertraining of overstap van kamertraining naar begeleid zelfstandig wonen, starten met een fasensysteem
- regelmatig een periode buiten de voorziening voorzien
- in de voorziening zelf gezorgd voor een ruimte waar de jongeren af en toe alleen kunnen zijn
- de crisisontheming heeft de voorziening geïnspireerd om op zoek te gaan naar alternatieven buiten de residentiële opvang
- de voorziening is zelf terug positief geëngageerd tegenover de jongere
- beslist om de jongere terug naar huis te sturen

Crisisontheming

VERBLIJFT DE JONGERE NOG STEEDS IN DE VOORZIENING?

In 18% van de gevallen verblijft de jongere nog steeds in de voorziening, in 82% van de gevallen niet meer. Hiervan heeft 28% de voorziening gewoon verlaten op de leeftijd van 18 jaar, 67% van de jongeren is doorverwezen en van 6% wordt expliciet vermeld dat het een gewoon einde van de begeleiding is. Onder de 67% van jongeren die doorverwezen zijn, zit 42% die terug naar huis zijn. In een aantal gevallen gaat het om een effectieve doorverwijzing, waarbij de jongere door de voorziening naar huis gestuurd wordt, in afwachting van nieuwe oplossingen of eventueel een nieuwe uitspraak van de jeugdrechter.

Andere zijn gewoon terug thuis omdat een begeleiding afgerond is of omdat de thuissituatie het opnieuw toelaat. Omdat niet elke voorziening deze vermelding maakt, zijn hier geen exacte cijfers over.

Van de overige doorverwijzingen is 17% doorverwezen naar een pleeggezin en nog 17% naar een gemeenschapsinstelling. 8% van de doorverwijzingen gebeurt naar een ambulante therapie, 8% naar begeleid zelfstandig wonen en 8% naar een residentiële private instelling BJB.